

בני נוער בישראל : הכנה לשירות הצבאי

לקט ממצאים מספר 6

מתוך מחקר "עמדות ושינויים בדפוסי אורח חיים, תזונה
ופעילות גופנית בקרב בני נוער 2019-2021"

2025

כותבי הדוח

פרופ' אביעד טור-סיני

קרן דביר

אביתר שמול

שי שכטמן-שחר

ייעוץ בכתיבת הדוח

ד"ר חגית ששון

עורכי המחקר

פרופ' אביעד טור-סיני

פרופ' יוסי הראל-פיש

פרופ' אורנה בראון-אפל

ד"ר שרה קפלן

ד"ר סיגל סופר

ד"ר איל שרגל

קרן דביר

האקדמית
עמק יזרעאל
ע"ש מקס שטרן

מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות

אוניברסיטת
בר-אילן
Bar-Ilan University

מכון וינגייט
WINGATE INSTITUTE

אוניברסיטת חיפה
UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا

מאוחדת

מבוא ללקט ממצאים

תקופת ההתבגרות מהווה "חלון הזדמנויות" לבחינת אורח חייהם של בני הנוער, במהלכה ניתן ללמוד אודות שינויים אפשריים בהתנהגותם בבריאותם, תזונתם, דפוסי פעילותם הגופנית, אורח חייהם ואיכות חייהם, וכן אודות עמדותיהם ביחס לכל אלו. יחד עם זאת, למיטב ידיעתו, נושא זה טרם נחקר באופן מעמיק עד היום. פרויקט המחקר שלנו נוצר כדי למלא את הפער הזה ולספק תובנות שיכולות להשפיע על מדיניות ותמיכה בצעירים בישראל.

צוות המחקר כלל מומחים מתחומים שונים, מכלכלה, פסיכולוגיה ועד בריאות הציבור ומגוון זה אפשר ראייה הוליסטית של האתגרים והצרכים של בני הנוער.

המחקר נערך בין השנים 2019 – 2021 וכלל ראיונות ושאלונים עם מדגם בני נוער והוריהם. המחקר נערך בשלושה שלבים חשובים בחיי בני הנוער: כניסה לחטיבה העליונה, קבלת הצו הראשון וסיום התיכון. מדגם בני הנוער נבנה כך שיותאם במאפיינים דמוגרפיים וכלכליים למדגם הארצי המייצג.

שלא במתכוון כללה תקופת המחקר גם את תחילת תקופת הקורונה עד וכולל הסגר השני ובמהלך המחקר נערכו עדכונים לנושא הקורונה.

בהמשך למאמרים שנכתבו אודות ממצאי המחקר יצרנו גם 6 לקטי ממצאים, המתארים נושאים וצמתים משמעותיים בחיי בני הנוער והוריהם: בריאות גופנית ונפשית, שמירה על אורח חיים בריא, מאפייני חיי החברה ולימודים, מאפייני הורות, מצב כלכלי וניהול משק הבית והכנה לשירות הצבאי.

אנו תקווה ששימוש בממצאים אלו יוביל לתמיכה בצעירים והוריהם במעברים החשובים של חייהם.

לקט ממצאים מס' 6 - הכנה לשירות הצבאי

לקט הממצאים הנוכחי מתמקד בהכנה לשירות צבאי. מוצגים בו רק נתוני המשיבים במגזר היהודי.

השירות הצבאי הוא טקס מעבר לבני נוער ישראלים, כאשר גברים ונשים כאחד נדרשים לשרת בצבא ההגנה לישראל (צה"ל) עם הגיעם לגיל 18. לפני הגיוס, בני נוער ישראלים עוברים תהליך מיון קפדני הכולל הערכות פיזיות ונפשיות. אלו שנבחרו לאחר מכן עוברים מספר חודשים של הכשרה בסיסית, שיכולה להיות מאתגרת רגשית ופסיכולוגית. בני הנוער המעוניינים לשרת שירות צבאי משמעותי נוטים להכין עצמם גם מבחינה פיסית וגם מבחינה מנטלית על ידי סדנאות וקורסים לפני הגיוס.

מאפייני המשיבים

מאפיינים דמוגרפיים כלליים

גל ו		גל ו		גל ו		
מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	
277	61%	350	78%	451	100%	סך הכל
						מגזר
185	67%	240	69%	314	70%	יהודי
92	33%	110	31%	136	30%	ערבי
						מגדר (בני נוער)
152	55%	189	54%	237	53%	נערות
125	45%	161	46%	213	47%	נערים

מאפיינים חברתיים כלכליים

גל ו		גל ו		גל ו		
מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	
						אשכול חברתי-כלכלי - יהודים
31	17%	40	17%	54	17%	1-3
82	44%	94	39%	116	37%	4-6
72	39%	106	44%	144	46%	7-9
						אשכול חברתי-כלכלי - ערבים
51	56%	59	54%	59	54%	1-3
39	42%	48	43%	48	44%	4-6
2	2%	3	3%	3	3%	7-9

גל ו		גל ו		גל ו		
מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	
						השכלה (הורים) - כלל המדגם
44	16%	51	15%	66	15%	ללא תעודת בגרות
98	37%	116	35%	149	34%	תעודת בגרות מלאה
92	34%	120	36%	154	36%	תואר ראשון/תעודה
33	12%	48	14%	64	15%	תארים מתקדמים
						השכלה (הורה) - יהודים
15	8%	20	8%	28	9%	ללא תעודת בגרות
65	35%	77	32%	104	33%	תעודת בגרות מלאה
77	42%	104	43%	131	42%	תואר ראשון/תעודה
28	15%	39	17%	51	16%	תארים מתקדמים
						השכלה (הורה) - ערבים
29	35%	31	33%	38	32%	ללא תעודת בגרות
33	40%	39	41%	44	37%	תעודת בגרות מלאה
15	18%	16	17%	23	20%	תואר ראשון/תעודה
5	6%	9	9%	13	11%	תארים מתקדמים

מאפייני המשיבים - המשך

מאפייני מידת דתיות

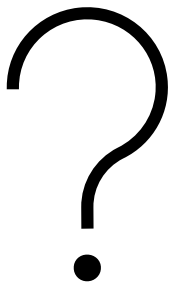
גל ו		גל ו		גל ו		
מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	מספר	אחוזים	
						הגדרה דתית (הורים) - יהודים
128	69%	163	68%	209	66%	חילוני/ת
32	17%	39	16%	59	19%	דת/יה
25	14%	38	16%	46	15%	דת/יה מאוד או חרדי/ת
						הגדרה דתית (הורים) - ערבים
0	0%	0	0%	0	0%	חילוני/ת
15	16%	20	18%	31	23%	דת/יה
77	84%	90	82%	104	77%	דת/יה מאוד או חרדי/ת

מדריך לקריאת לקט הממצאים

התרשימים מציגים נתונים מספריים באחוזים, כאשר:

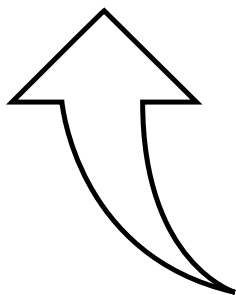
- צבעים שונים מייצגים קבוצות שונות (לדוגמה: נערים/נערות או יהודים/ערבים)
- גלים I, II, III מייצגים את שלושת שלבי המחקר (גיל 15, 16, 17 בקירוב)
- בהשוואה בין הגלים השונים, גודל האוכלוסייה המוצגת מתייחס תמיד לגודל המדגם בגל האחרון. זאת מכיוון שהמחקר עוקב אחר אותם נחקרים לאורך זמן ומשווה את התפתחותם.
- שימו לב לנתונים המוצגים בתיבות מידע נפרדות ולהגדרות של מדדים המתארים את המשתנים השונים.

נושאי הדוח

הכנה לגיוס העתידי לצבא
עמוד 6

תפיסת השירות המשמעותי
עמוד 7

תכנון המשך החיים שאחרי השרות
הצבאי
עמוד 8

הכנה לשירות צבאי

תקציר ממצאים

הכנה לגיוס העתידי לצבא

- ניכרת נטייה משמעותית לכיוון שיפור הכושר הגופני על פני שינוי הרגלי התזונה, בקרב כלל בני הנוער.
- בנים מקנים חשיבות גבוהה יותר להכנה לשירות הצבאי – כמחצית מהנערים מדגישים את חשיבות פיתוח הכושר לעומת רק רבע מהנערות, ו-29% מהנערים מדגישים אכילה בריאה לעומת 15% מהנערות
- הפערים יכולים לשקף עמדות ותפיסות שונות בין המגדרים כלפי הדרישות והאתגרים שמציע השירות הצבאי.

תפיסת השירות המשמעותי

- 81% מבני הנוער במגזר היהודי מתכוונים להתגייס לשירות צבאי, ללא הבדל משמעותי לפי מגדר.
- 81% מהנערים רואים חשיבות רבה עד רבה מאוד לשירות משמעותי, לעומת רק 58% מהנערות.
- בזמן שרוב הנערים (81%) מקנים חשיבות גבוהה לשירות משמעותי, רק 69% מהוריהם רואים בו חשיבות דומה. לעומת זאת בקרב נערות קיימת התאמה בתפיסת חשיבות השירות המשמעותי בינן (58%) לבין הוריהן (60%).

עמדות הורים – הגיוס, השירות ומה שאחרי

- 78% מההורים מדווחים על מעורבות גבוהה בתהליכי הגיוס של בנם/ביתם.
- 83% מההורים חושבים רבות על מה שבנם/ביתם יעשו לאחר השירות הצבאי.
- ל-75% מההורים חשוב שבנם/ביתם יצאו ללימודים לאחר השירות הצבאי.
- רק 16% מההורים מדגישים את חשיבות הסיוע של ילדיהם לכלכלת המשפחה במהלך השירות.

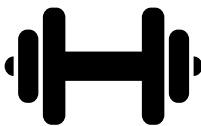
הכנה לגיוס

לפי דעתך, אילו שינויים צריכים בני נוער לעשות באורח החיים שלהם, כהכנה לשירות הצבאי?

% המשיבים בגל האחרון

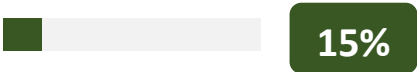
אכילה בריאה

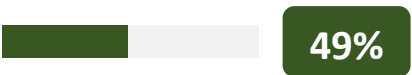
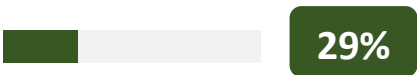
פיתוח כושר

נערות

נערים

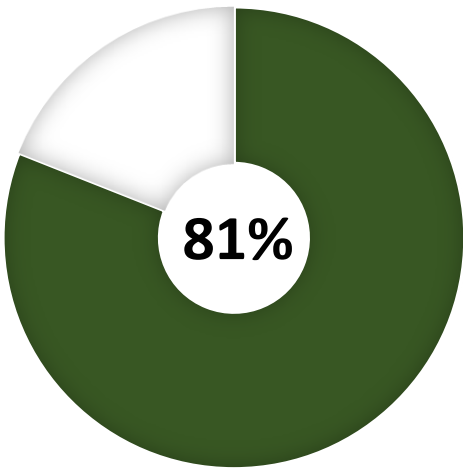

מניתוח הממצאים לפי מגדר, ניכר כי נערים מקנים חשיבות גבוהה יותר להכנה לשירות הצבאי מאשר נערות. כאשר בקרב כלל בני הנוער ניכרת נטייה משמעותית לכיוון שיפור הכושר הגופני על פני שינוי הרגלי התזונה.

תפיסת השירות המשמעותי

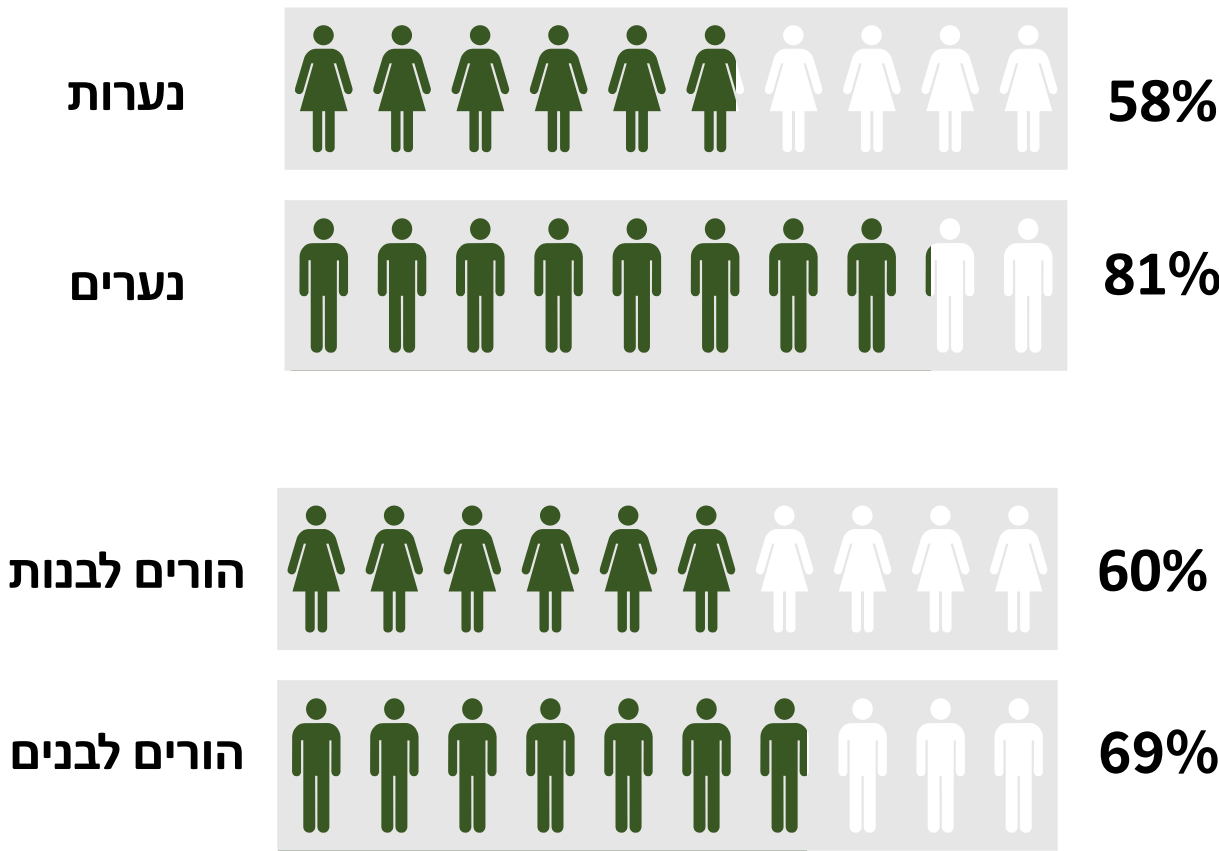
בני נוער שמתכוונים להתגייס
לשירות צבאי

ללא הבדל בין הגלים
הבדל זניח בין בנים לבנות

רואים חשיבות רבה עד רבה מאוד בשירות משמעותי

% המשיבים בקטגוריות הגבוהות (במידה רבה ובמידה רבה מאוד) בגל האחרון

הממצא הבולט ביותר היא הפער בתפיסה בין נערים לנערות כאשר אחוז גבוה יותר של נערים מקנה חשיבות רבה לשירות משמעותי.

בקרב הנערות והוריהן ישנה התאמה בתפיסת חשיבות השירות המשמעותי, לעומת פער ניכר בין הנערים והוריהם - בזמן שמרבית הנערים מקנים חשיבות רבה לשירות המשמעותי, אחוז נמוך יותר מבין הוריהם נוטים לראות זאת באותה צורה.

עמדות הורים – הגיוס, השירות ומה שאחריו

% המשיבים בקטגוריות הגבוהות (במידה רבה ובמידה רבה מאוד) בגל האחרון

מההורים מעורבים מאוד בתהליכי
הגיוס של בנם/ביתם

....

ל-16% מההורים חשוב שבנם/ביתם
יסייעו לכלכלת המשפחה במהלך
השירות

....

מההורים חושבים רבות מה
בנם/ביתם יעשו לאחר השירות

....

ל-75% מההורים חשוב שבנם/ביתם
יצאו ללימודים לאחר השירות

....

